ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 2/1, Haziran 2014, s. 352-359

Burak GÜRER[1]

Zühal KILINÇ[2]

H. Murat ŞAHİN[3]

Melike ESENTAŞ[4]

İŞİTME VE BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARIN STRES DÜZEYLERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ[5]

Özet

Bu çalışmada, işitme ve bedensel engelli sporcuların hissettikleri stres düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada Yalçın'ın (2009) yüksek lisans tezinde kullandığı ölçek uyarlanarak kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümde engelli sporcuların bireysel özelliklerini belirten sorulara, ikinci bölümde engelli sporcuların yaşadıkları stres düzeyini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırmanın verileri, 2013-2014 yılı Güneydoğu Bölgesi illerindeki engelli spor kulüplerinin sporcularından elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde ve aritmetik ortalama ayrıca Independent Samples T testi ve iki gruptan fazla durumda tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, engelli sporcuların yaşadıkları stres düzeyinin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, mesleği, maaş, mesleki deneyimi, çocuk sayısı ve engelli olma nedeni değişkenleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Sonuç olarak, sporcuların branşları ve engel durumları ne olursa olsun sporun strese olumlu etki yaptığı ve iyi bir performans ortaya koyabilmelerine katkı sunduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Anahtar kelimeler: Stres, sporcu, engelli sporcu

[1] Yrd. Doç. Dr. Burak GÜRER, Batman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, burakgurer27@gmail.com

[2] Yrd. Doç. Dr. Zühal KILINÇ, Batman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, zuhalkilinc14@gmail.com

[3] Yrd. Doç. Dr. H. Murat ŞAHİN, Batman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, hmuratsahin@gmail.com

[4] Ar. Gör. Melike ESENTAŞ, Batman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, melike.esentas@batman.edu.tr

[5] 02-04 MAYIS 2014 tarihinde Batman'da düzenlenen II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresinde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

AN ANALYSIS ON STRESS LEVEL OF PHYSICALLY DISABLED AND HEARING IMPAIRMENT ATHLETES IN TERMS OF DEMOGRAPHIC VARIABLES

Abstract

In this study the stress level of physically disabled athletes and those with hearing impairment is analysed. The criterion used is that used by Yalçın (2000) in his Master's Thesis. In the first part questions concerning the individual characteristics of the disabled athletes are asked and in the second part questions concerning their level of stress due to their handicaps are asked. The results are obtained from disabled athletes of the Sportsclubs of The Disabled from Southeastern Anatolia in 2013-1014. Frequency, percentage, and arithmatical average is taken and Independent Samples T Test is applied and in cases where more than one group is analysed One way variance analysis (One Way Anova) test is applied. The result of the analysis showed us that there is no relationship between the stres level of the disabled athletes and their age, occupation, marriage status, income, career, occupation experience, the number of children and theri disability variants. As a result, it can be said that sports contributes to alleviate the stress level of the athletes no matter what their fields.

Key words: Stress, athletes, disabled athletes

Giriş

Modern toplumun hastalığı olarak ifade edilen stres, aslında günlük yaşamın bir parçasıdır. Günümüzde çoğu insan, farkına varmasa bile yoğun bir stres yüküne sahiptir. İyi ya da kötü ne olursa olsun yaşamımızdaki zihinsel değişiklikler, stresli durumlardır. Günlük rutin yaşamımızda değişikliğe neden herhangi bir şey, stres vericidir. Vücut sağlığımızda meydana gelecek bir değişiklik de strese yol açar. Zihinsel değişiklikler de gerçek, somut değişiklikler kadar strese yol açarlar. Günlük hayatımızdaki şahit olduğumuz iddialar, yorumlar, anlaşmazlıklar ve çatışmalar da stres yaşamamıza neden olurlar (Güçlü,2001).

Stres sözcüğünün ilk kez fizik biliminde tanımlanmasından sonra, sözcük farklı disiplinlerde farklı anlamlarda kullanılmıştır. Burada bizim açımızdan önemli olan stresin psikolojideki tanımıdır. Psikolojideki tanımıyla stres terimi "sıkıntı" ya da "zorluk" anlamına gelen eski Fransızca'daki ve ortaçağ İngilizce'sindeki "stres" ya da "straisse" sözcüklerinden gelmektedir. Ancak daha güçlü bir ihtimalle sözcük Latince'deki "çekip germek" anlamına gelen "stringere" sözcüğünden gelmektedir (Graham,1999).

Stres isteklerimize karşı gösterdiğimiz tepkilerimizdir. Birçok insan stresin, başkaları tarafından kendilerine karşı yapılan davranışlardan dolayı olduğunu düşünür. Gerçekte ise stres bizim aşırı duygularımız ve isteklerimiz sonucunda ortaya çıkan durumlara karşı bizim göstermiş olduğumuz tepkilerdir. Bu bağlamda kişi üzerinde aşırı

fizyolojik ve psikolojik talepler yaratan bir uyarıcıya karşı, kişinin uyum sağlayabilme tepkisidir (Çukur,2001).

Stres, bilimsel olarak bir olumsuzluğu ifade etmese de günlük kullanıma giriş biçimiyle hayatı güçleştiren ve sağlığı bozan bir durum olarak değerlendirilmektedir. Gerilim, endişe, baskı, çelişki, çatışma, sıkıntıya düşme, engellenme, zorlanma gibi sözcüklerle ve genellikle olumsuz bir içerikle özdeşleştirilen stresin her zaman kötü ve istenilmeyen bir şey olduğu da ileri sürülmemelidir (Çakır,2006). Fakat stres, açlık ve susuzluk gibi hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Yoğun trafikte araba sürerken, elimizi ocakta yaktığımız zaman, bir kabus gördüğümüzde, çocuklarla kavga ettiğimizde ya da gayet karışık bir vergi beyannamesi doldururken, hep stresle karşılaşırız (İstengel,2006).

İnsanların stres kaynakları, çoğu kez onların kişiliklerini ortaya çıkaran huyları, mizaçları, karakterleri ve yetenekleri olabilir. Yani stresin kaynağı bizzat bireyin kendi kişiliği olabilir. İnsanlar nasıl düşünüyorlarsa öyle görürler veya görmek istediklerini görürler. Önemli olan nereye baktığımız değil, ne şekilde baktığımızdır. Çok olumsuz bir durumu, bir fırsata dönüştürecek iyimser bir bakış, kurtarıcı olabilecekken aynı durum karamsar bir bakış nedeniyle, felakete dönüşebilir. Bu nedenle, bireyin kişisel özellikleri, bizzat potansiyel stres kaynağıdır İstengel,2006).

Stres, sporcuların fiziksel enerjilerine, elde edecekleri kazanç ve zaferlere, zevk ve eğlencelerine zarar vermektedir. Stres, sporculara becerikli olmadıklarını düşündürerek öz güvenlerine zarar verebilir. Psikolojik stres sporcuların yıllarca çalışarak ulaştıkları becerilerini sergilemelerine zarar verebilir ve sporcuların akış deneyimi yaşamalarına engel olabilir. Stres sporcuların sakatlanmalarına yol açabilir ve onların erken emekliliğe ayrılmalarına neden olabilir. Stres gizli ve sinsi bir hastalıktır. Bu kendisini sürantrenmanda (zihinsel, duygusal, sosyal ve bedensel olarak yaşanılan tükenmişlik) yansıtabilir. Stresin zararları sadece sporcular için değil, antrenörler, teknik direktörler ve diğer yardımcı çalışanlar için de söz konusudur. Bu yüzden kendimize yardımcı olabilmek için stres yönetimi uygulamalarının bilinmesi gerekir (Altungül, 2006).

Bu çalışmada, işitme ve bedensel engelli sporcuların stres düzeyleri incelenmiştir. Engelli sporcuların aile, antrenör, takım arkadaşları ve sosyal çevresinden kaynaklanan stres seviyesinin ortaya konması açısından önem arz etmektedir. Araştırma yöneticilere ve sporculara ışık tutacağından ayrı bir açıdan da önemlidir. Bu araştırmada engelli sporcularda stres yaratan durumların ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki altı ildeki engelli spor kulüplerine gidilerek anket formları doldurulmuştur. Engellilere karşı çok fazla çalışma olmadığı bilinmektedir. Tüm engelli sporculara ulaşmak zaman ve maddi açıdan çalışmayı sınırlandırmıştır. Bu sebeple, araştırmacıların ulaşabilecekleri engelli sporculara ulaşılmaya çalışılmıştır. Toplamda 155 anket gönderilmiştir. Ölçeklerin 121 adeti geri dönmüş, bunlardan 114 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma engelli sporcuların

stres düzeylerinin ortaya koyması ve engelli sporcuların streslerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi açısından önemlidir. Araştırmaya toplam 114 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılanların 96 sı erkek 18 i kadındır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki lisanslı engelli sporculardır. Örneklemi tesadüfi metot ile Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 6 ildeki 114 engelli sporcu oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ulaşmasının zorluğu yüzünden araştırma Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket formu, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölüm, kişisel bilgileri tespit etmeye yönelik demografik sorulardan oluşmuştur. İkinci bölümde, takım arkadaşları ve antrenörle yaşanılan stres düzeyini tespit etmek amacı taşıyan stres ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Yalçın'ın (Yalçın,2009) yüksek lisans çalışmasını yaptığı bir çalışmada kullandığı ölçekten uyarlamıştır. Ölçek stres düzeyini belirlemeye yönelik 10 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış ve "hiçbir zaman=1, nadiren=2, ara sıra=3, sık=4, çok sık=5" seklinde sıralanmıştır. Verilerin güvenilirliği ise Cronbach Alfa katsayısı ile test edilmiştir. Anketin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,61 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Anketler 27 Kasım 2013 – 21 Şubat 2014 tarihleri arasında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ayrıca anket ilgili spor kulüplerine kargo ile gönderilmiştir. Anket dönüşlerinin hızlı olması için bazı anketler elden teslim edilmiştir. Eksik, yırtık ve hatalı olan anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Toplamda 114 anket değerlendirmeye alınmıştır

Verilerin Analizi

İstatistiki analizler SPSS for Windows 16,0 paket programında frekans, yüzde ve aritmetik ortalama kullanılarak yapılmıştır. Ayrıca araştırmada tespit edilen puanlar arasındaki farkları belirlemek amacıyla ile niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, gruplar arası karşılaştırmalarında bağımsız örnekler için olan Independent Samples T testi ve iki gruptan fazla durumda tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Engelli sporcuların stres düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımları

ANKET MADDELERİ	1(Hiçbir zaman)	2 (Nadiren)	3 (Ara sıra)	4 (Sık)	5 (Çok sık)	Ort.
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, yaşadığınız beklenmedik bir olay nedeniyle kendinizi mutsuz hissettiniz?	34 (% 29,8)	38 (% 33,3)	26 (% 22,8)	12 (% 10,5)	4 (%3,5)	2,24
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol	12 (% 10,5)	**50 (% 43,9)**	34 (% 29,8)	9 (% 7,9)	9 (% 7,9)	2,58
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, kendinizi sinirli ve "Stresli" hissettiniz?	6 (% 5,3)	35 (% 30,7)	38 (% 33,3)	**25 (% 21,9)**	10 (% 8,8)	2,98
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, kişisel problemlerinizle başa çıkmakta kendinize güven duydunuz?	11 (% 9,6)	26 (% 22,8)	41 (% 36,0)	**29 (% 25,4)**	7 (% 6,1)	2,95
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, her şeyin istediğiniz gibi gittiğini hissettiniz?	13 (% 11,4)	**46 (% 40,4)**	32 (% 28,1)	18 (% 13,2)	8 (% 7)	2,64
Son bir ay içinde, hangi sıklıkla yapmanız gerekenlerle başa çıkamayacağınızı	19 (% 16,7)	34 (% 29,8)	36 (% 31,6)	18 (% 15,8)	7 (% 6,1)	2,64
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, hayatınızda sizi rahatsız eden olayları kontrol	17 (% 14,9)	31 (% 27,2)	41 (% 36)	19 (% 16,7)	6 (% 5,3)	2,70
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, kendinizi her şeyin üstünde önemli hissettiniz?	10 (% 8,8)	38 (% 33,3)	30 (% 26,3)	26 (% 22,8)	10 (% 8,8)	2,89
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, kontrolünüz dışında gerçekleşen olaylar sizi öfkelendirdi?	11 (% 9,6)	30 (% 26,3)	35 (% 30,7)	**29 (% 25,4)**	9 (% 7,9)	2,95
Son bir ay içinde hangi sıklıkla, zorlukların üst üste gelip biriktiğini ve bunlarla baş edemeyeceğinizi hissettiniz?	21 (% 18,4)	31 (% 27,2)	36 (% 31,6)	21 (% 18,4)	5 (% 4,4)	2,63

Tablo 2. Sporcuların stres düzeyinin değişkenlere göre analizi

	Cinsiyet	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**t**	**P**
Stres Düzeyi	Erkek	96	2,78	,76712	0,68	0,49
	Kadın	18	2,66	,66686		
	Medeni hal	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**t**	**P**
Stres Düzeyi	Evli	37	2,84	,58904	0,82	0,41
	Bekar	77	2,73	,81828		
	Yaş	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	15-20	22	2,66	,40302	1,64	0,13
	20-25	26	2,75	,54858		
	26-30	22	2,75	,39003		
	31-35	19	2,57	,47004		
	36-40	11	2,76	,61526		
	41-45	10	3,33	1,98777		
	46-50	1	4,20	.		
	51-55	3	2,63	,05774		
	Eğitim Durumu	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**

Stres Düzeyi	İlköğretim	84	2,8250	,84993	0,49	0,74
	Lise	14	2,6000	,36374		
	Önlisans	8	2,7000	,22678		
	Lisans	3	2,5333	,15275		
	Doktora	5	2,5400	,34351		
	Meslek	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	Memur	14	3,1929	1,68544	0,92	0,49
	İşçi	33	2,6424	,38327		
	Esnaf	11	2,5636	,56262		
	Çiftçi	5	2,9200	,31145		
	Sanayici	4	2,5250	,43493		
	Öğrenci	14	2,8786	,48861		
	Ev hanımı	6	2,6167	,33116		
	İşsiz	12	2,7333	,85953		
	Diğer	15	2,8000	,37417		
	Mesleki Deneyim	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	1-5	30	2,7467	1,21676	0,64	0,66
	6-10	19	2,7947	,29528		
	11-15	29	2,6724	,58242		
	16-20	18	2,6778	,46216		
	21-25	8	3,1500	,52915		
	26 ve üstü	10	2,9200	,50067		
	Çocuk Sayısı	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	1	9	2,7222	,64765	1,26	0,28
	2	14	2,4714	,42864		
	3	14	2,6071	,43406		
	4	6	3,1000	,46043		
	6 ve üstü	4	3,3000	,72572		
	Yok	67	2,8090	,86458		
	Maaş	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	1500-2000	71	2,8085	,85753	0,32	0,92
	2001-2500	12	2,7333	,51405		
	2501-3000	3	2,2667	,35119		
	3001-3500	3	2,5333	,20817		
	3501-4000	2	2,7500	,07071		
	4501-üstü	3	2,9333	,60277		
	0	20	2,7350	,61067		
	Engelli Olma Nedeni	**N**	**Ort.**	**Std. Sapma**	**f**	**P**
Stres Düzeyi	Doğuştan	65	2,7215	,56111	0,68	0,56
	Kaza	21	2,9810	1,37790		
	Hastalık	14	2,7357	,43075		
	Diğer	14	2,7000	,39027		

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, işitsel ve bedensel engelli sporcuların stres düzeylerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmamızda son 1 ay içindeki stres yaratan durumları incelendiğinde çok belirleyici bir etken olmadığı göze çarpmaktadır. En göze çarpan etken katılımcıların (% 21,9) oranında kendilerini sinirli ve stresli hissetmesidir. Bunun yanına diğer etken (% 25,4) ile katılımcıların kendilerini öfkeli hissetmeleridir. Spor, engelli bireylerin sorunlarını aşmada, yalnızlık duygularını en aza indirerek yaşamda anlamlı bir süreci devam ettirme şansı yakalamasına destek sağlamaktadır (Çalışkan,2011). Bunun yanı sıra araştırmamıza katılanların (% 25,4) ü kendine güven duyduğunu belirtmiştir. Bu durum spor yapıyor olmakla ilişkilendirilebilir. Araştırmadaki strese bağlı durumlara verilen cevaplar homojen bir dağılım göstermiştir. Stres yaratan durumların az olması ya da bulunulan ortam içinde rastlanmıyor olması spor yapılan çevre ile alakalı olabilir. Katılımcıların hayatlarındaki önemli şeyleri kontrol edemediklerini hissetmelerinin nadiren (% 43,9) olduğu sonucu bulunmuştur. Bu durumda spor yapmak ve bu yolla stresten uzaklaşmak hayatı olumlu yönde etkilemektedir.

Yapılan analizler sonucunda araştırmada incelenen değişkenlerin strese etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadaki veriler normal dağılım göstermektedir. Cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, meslek, çocuk sayısı, mesleki deneyim ve engelli olma arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Buradan hareketle spor yapmak; aile içinde, antrenörlerle ve sporcular arasındaki stres kaynaklarına olumlu etki etmektedir. Spor yapmanın olumlu etkileri birçok alanda araştırma konusu olmuştur. Spor; engellilerin topluma entegrasyonunda en iyi yöntemlerden biridir. Günümüzde engellilerin, engel durumu ve derecesine göre değişik branşlar da spor yapma olanakları bulunmaktadır. Buda bedensel engellilerin güven, denge, kas kontrolü, hareketlerde özgürlük, koordinasyon kazanmalarına ve boş zaman geçirmelerine yardımcı olmaktadır. Spor, çevreden zarar görme korkusunun giderilmesine ve kişilerin daha bağımsız bir yaşam sürmelerine de katkılar getirmektedir (Civan ve Arkadaşları,2012). Sporun bu olumlu katkıları düşünüldüğünde sporcularda stres düzeylerinin oluşmaması normal bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Farklı araştırmalarda değişik sonuçlara ulaşılsa dahi sporun insana her yönüyle olumlu katkılar sunduğu bilinen bir gerçektir. Civan ve ark. (Civan ve Arkadaşları,2011) işitme engelli sporcularda ve sedanterlerde sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasına bakmışlar ve düzenli spor yapan işitme engellilerin sürekli kaygı seviyelerinin sedanterlere göre düşük olduğunu bildirmektedirler. Stresle kaygının yakın duygular olduğu düşünüldüğünde bu durum araştırmamızı destekler niteliktedir. Engellilere uygulanacak "uygun eğitim" programlarının içinde ise Beden Eğitimi ve Spor uygulamalarının önemi sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve toplumsal uyum yönüyle ne kadar önem taşıdığı bilinmektedir (Çalışkan,2011).

Sonuç olarak, işitsel ve bedensel engelli olan sporcuların stres düzeylerinde istatistiksel bir fark görünmese de, bu farkın olmamasının spordan kaynaklandığı

söylenebilir. Sporcuların branşları ve engel durumları ne olursa olsun sporun strese olumlu etki yaptığı ve iyi bir performans ortaya koyabilmeleri katkı sunduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

KAYNAKLAR

GÜÇLÜ, Nezahat, (2001), Stres yönetimi. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 21, s:1, 91-109.

GRAHAM, Helen, (1999), Stresi Kendi Yararınıza Kullanın. (Çev: M. Sağlam-T.Tezcan) İstanbul: Alfa Yayınları.

ÇUKUR, Mürsel, (2001), Örgütsel stres yönetimi (I). İSG İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, 3: 7-10.

ÇAKIR, İsmail, (2006), Polislerin iş stresi ve bazı değişkenlere göre stresle başa çıkma tarzlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

İSTENGEL, Ayşe Malkoç, (2006), Okul rehber öğretmenliğinin kişilik özellikler ve iş stresleri arasındaki ilişki düzeyinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

TUTAR, Hasan, (2000),Kriz ve Stres Ortamında Yönetim. İstanbul: Hayat Yayınları.

ALTUNGÜL, Oğuzhan, (2006), Futbol aktivitelerine katılanların kişilik özellikleri ışığında stres düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

YALÇIN, Yasemin, (2009), Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi: antrenör cinsiyetinin rolünü belirlemeye yönelik Antalya ilinde bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Kayseri.

ÇALIŞKAN, Erkan (2011), Engelli çocuklarda spor Eğitimi ve ailelerin yaklaşımları. I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi, Konya, s.30.

CİVAN, Adem, (2012), Özdemir Mehmet, Taş İsmail, Çelik Adem, Bedensel engelli ve engelli olmayan tenis sporcularının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14 (1): 83-87.

CİVAN, Adem, Özdemir Mehmet, Sarvan Fadim, Civan Özlem, (2011), İşitme engelli sporcularda ve sedanterlerde sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. Konya.